

5 wandelingen langs eeuwelingen

BOMEN OM TE AANBIDDEN

In Wallonië vind je bomen uit ver vervlogen tijden. Soms meer dan duizend jaar oud. Bomen die nog het voorrecht kenden te worden aanbeden. Bomen waaronder men recht sprak. Maar ook bomen die er gewoon altijd geweest zijn, generaties lang, als een vanzelfsprekend ijkpunt in het landschap.

Tekst Teun De Voeght - Foto's Dieter Telemans

Eik | ROBERTVILLE (Luik)

Start wandeling: net buiten Ovat. Coördinaten: 50°28'56.6"N 6°04'50.7"E
De brochure met deze wandeling erin kan je downloaden via bit.ly/longfaye (wandeling 4).

1 NemPid maxim quunda doluptam. Itasperum vellectur? Gita soluptatus elis rerchil.

2 NemPid maxim quunda doluptam. Itasperum vellectur? Gita soluptatus elis rerchil.

Sociale zekerheid voor bomen

We beginnen onze tocht in Robertville bij Longfaye, in het oosten van het land. Langs een kleine veenrivier zouden we hier een oude eik moeten tegenkomen, de *tchâne as tchâne*, in het oude dialect van de streek. Het pad loopt weg van het dorp en al snel worden we omringd door natuur. Waar het weggetje eerst vrolijk kronkelde tussen oude loofbomen en vennen, lopen de brede paden nu kaarsrecht als op een dambord tussen de naaldbomen.

We wandelen verder, tot in de *fagnes*. Langs de vlonderpaadjes staat het lichtbruine gras manshoog. We komen er net

bovenuit. Een ree kijkt ons strak aan om dan met een sprong te verdwijnen in het struikgewas. Met zicht over de vennen komen we aan bij wat op onze kaart als *six hêtres* staat aangeduid. Zes beuken, nu nog maar vier, die flink hebben afgezien door storm. Alsof het natuurbeheer het einde van de bomen voelde aankomen, hebben ze alvast drie nieuwe beuken aangeplant.

In zijn boek *Het verborgen leven van bomen* vertelt schrijver en boswachter Peter Wohlleben over het sociale netwerk dat beuken kunnen aanmaken. 'Een boom alleen is geen bos', schrijft hij. 'Een enkeling is erg kwetsbaar voor weer en wind. Samen

Op een open plek staat de oude eik. Zijn onderste takken hangen verslagen naast hem neer.

vormen bomen een ecosysteem dat hen beschermt tegen extreme weersomstandigheden.' Een groep bomen kan veel water opslaan waardoor er een vochtig klimaat ontstaat, en dat zijn perfecte omstandigheden om heel oud te worden. Om de groep zo optimaal mogelijk te laten functioneren stemmen ze hun fotosynthese op elkaar af. Niet elke boom staat immers op een even vruchtbare plek. Via hun wortelstelsel en een systeem van haarfijne zwammen geven bomen met een suikeroverschot hun voedsel door aan bomen in armoede. 'Noem het gerust een soort van sociale zekerheid', aldus Wohlleben.

Baken in het veenland

Met een grote boog wandelen we rond de *fagnes* tot het pad tussen de berken en de kleine eiken langs een veenrivier begint te lopen. Op een open plek tussen de bessenstruiken staat de oude eik. Zijn onderste takken hangen verslagen naast hem neer. Uit de dikke stam groeien twee vertakkingen. De ene is helemaal uitgehold en dor, over de andere groeit lichtgroen mos.

Al eeuwenlang is de boom een baken voor wie de *fagnes* doorsteekt en niet wil verdwalen. Na al die jaren is de eik schuin gaan hangen. Op sommige plaatsen heeft de regen de aarde weggespoeld en liggen wortels bloot die verward naar het water kruipen. Je kan helemaal in de holle stam kruipen, net een miniatuurkathedraal. De wanden lopen hoog naar boven en waar een zijtak is afgebroken, valt licht naar binnen. Het hout klinkt hol wanneer je ertegen tikt en zit vol minuscule gaatjes. Wrijf je met je hand over de binnenkant van de stam, blijft er molm aan je vingers kleven.

Hier staan bomen nooit alleen. Wat verderop naast het wandelpad groeit een massieve spar met een wirwar van horizontale takken. De ondergrond veert wat mee door de stapel naalden die hier decennia lang zijn gevallen. We gaan verder over het GR-pad terug naar Longfaye. Als extraatje passeren we nog wat omschreven staat als een van de mooiste watervallen van België: de waterval van de Bayehon. Tussen Ovat en Xhoffraix aan de voet van Longfaye verandert de veenrivier in een waterval en vloeit voorbij het kasteel van Reinhardstein samen met de Warche. Door de droogte loopt er maar een dun straaltje over de negen meter hoge rotsen naar beneden. Het water kleurt rood van het pyriet, wat het geheel een mysterieuze uitstraling geeft.

Als de avond valt en de maan doorzichtig boven de velden hangt, doorkruisen we de glooiende heuvels van Wallonië en rijden de provincie Namen binnen. ►

LINDE

BIOUL (Namen)

Rue Grand Tilleul, Anhée. Coördinaten: 50°20'02.7"N 4°47'05.6"E

Kamperen in holle bomen

In 2017 werd de oude linde vlak naast het dorpje Bioul verkozen tot Belgische 'Boom van het jaar'. Met zijn hoogte van 21 meter en stamomtrek van 7 meter is hij de grootste kleinbladige linde van Wallonië. Al tijdens de 15de eeuw had het dorp Bioul een hechte band met de boom. Via de Rue Grand Tilleul komen we uit bij de bejaarde linde. Grijze wolken zijn ondertussen over het land getrokken en er steekt een frisse wind op, maar af en toe verschijnt de zon en maakt de lichtgroene, hartvormige blaadjes haast doorzichtig. De twee basisstammen groeien innig rond elkaar naar boven. Ook deze boom is helemaal hol. Onderzoekers hebben overblijfselen van roet aan de binnenkant van de stam gevonden, wat wil zeggen dat hier vuur heeft gebrand? Het was tijdens de middeleeuwen niet uitzonderlijk dat rondtrekkende ketelmakers enkele dagen kampeerden in de holle bomen.

Binnen in de stam zit een dikke vergroeide bobbel, alsof het hart van de linde bloot ligt. Ook botanist Jean Chalon merkte dit op toen hij meer dan honderd jaar geleden voor zijn boek *Arbres remarquables de la Belgique (1910-1912)* door het land trok op zoek naar bijzondere bomen en ook langs deze oude linde kwam. 'Het is merkwaardig om te zien dat er binnen deze muur van oud verdord hout nieuw leven ontstaat. De binnenkant van de boom is bedekt met nieuw hout en verse schors', zo schrijft hij. 'Het is buitengewoon om te zien hoe een boom zijn wonden verzorgt en geneest. Hoe er uit de oude stam opnieuw leven ontstaat.'

Je leert een boom pas echt kennen als je tegen zijn stam gaat staan en omhoog kijkt, omringd door het bladerdak. Van hoog uit de boom draaien de eerste vruchten als helikopters naar beneden en stuurt de boom de nieuwe generatie eropuit. ▶

Af en toe
maakt de zon
de lichtgroene,
hartvormige
blaadjes haast
doorzichtig.

1

Dikke zomereik

LIERNU (Namen)

Rue du Gros Chêne, Eghezée. Coördinaten: 50°35'03.1"N 4°49'39.2"E

Iditiantio
velecabore perunte
mporrum eicius
mollupt atquis.
NemPid maxim
quunda doluptam.
Itasperum
vellectur? Gita
soluptatus elis
rerchil.

Beschermd door prins Laurent

Een dikke zomereik in het centrum van Liernu, wellicht de bekendste veteranenboom van België. De Orde van de Dikke Eik waakt over het welzijn van de boom, met een charter, toga's, wapenschilden, tot ridders toe. Op de groene toga zijn eikenbladen gestikt die aangeven hoe lang je al lid bent. Vrolijk staan de Confrères du Gros-Chêne te babbelen als we op de parking voor het kerkje rijden. Voorzitter van het broederschap Francis Davister opent het hangslot van het smeedijzeren hek.

Ongeveer duizend jaar oud zou de boom zijn. IJzeren pilaren ondersteunen de zware takken. Om de holle stam tegen de regen te beschermen zijn kleine houten dakpannen op de stam bevestigd, waardoor het helemaal een sprookjesboom wordt.

'Om toegelaten te worden tot het broederschap moet je voorgedragen worden door een van de leden,' legt Francis uit. 'Dan volgt een gesprek en later een anonieme stemming die bepaalt of de nieuwe kandidaat wordt toegelaten.' Het broederschap van de Dikke Eik heeft ook enkele erebroeders. 'Ons bekendste erelid is

De abt van Liernu bouwde in 1838 een kapel voor de heilige Antonius in de holle stam van de eik.

2

wellicht prins Laurent.' Maar ook de meeste gouverneurs van Namen hebben die eer.

De abt van Liernu bouwde in 1838 in de holle stam van de eik een kapel gewijd aan de heilige Antonius. Boeren namen eikels van de boom mee om aan hun dieren te voederen, in de hoop hen zo te beschermen. Van de beeltenis van de patroonheilige zijn enkel nog de voeten zichtbaar. Traag groeit de ingang van de kapel dicht.

'Volgens de overlevering zouden er aan de tak die over de weg hing mensen zijn opgehangen, maar echte

bewijzen hebben we daar nooit van gevonden,' vertelt Francis. Over de oorsprong van de eik doen verschillende verhalen de ronde. De boom zou samen met de bouw van de kerk overlevende van het oerbos Forêt Charbonnière of 'Kolenwoud,' zoals Julius Caesar het noemde in *De Bello Gallico*. 'Een ander verhaal is dat van de Vlaamse gaai. Die legt een wintervoorraad aan, maar vergeet al wel eens waar hij de eikels in de grond heeft verstopt. De dikke eik zou gegroeid zijn uit zo'n voorraadjie.'

3x
bijzonder
kamperen

Als je van plan bent om een of alle bijzondere bomen te gaan bekijken, kan je meteen ook overnachten op een bijzondere plek.

In een doorzichtige tent

Rue de Spontin, Durnal
www.camping-durnal.net

Op Camping Durnal slaap je met een prachtig uitzicht over de vallei van de Bocq. Beschut door een transparante tent geniet je van de sterrenhemel en na een deugdloos nachtrust kan je op de camping gebruikmaken van alle voorzieningen.

Vanaf € 20/nacht.

Hoog tussen de bomen

Rue J. Lamotte 2, Han-Sur-Lesse
www.grotte-de-han.be/nl/tree-tents

Breng ook de nacht tussen de bomen door in het Wildpark van de Grotten van Han. Daar werden hoog tussen de bomen comfortabele tenten gespannen, compleet met overdekt terrasje. Van daaruit spot je wilde dieren die onder je tijdelijke thuis langspelen...

Vanaf € 110/nacht.

Op een kasteeldomein

Rue du Prince d'Espinois 11, Peruwelz
www.lechateaudubiez.be

In het hart van het natuurpark van de Scheldevlakten ligt een groen domein rond een 12de-eeuws kasteel. Met z'n verschillende vijvers is het een walhalla voor vissers, maar ook bomenbewonderaars komen er tot rust. Je kan kiezen voor een huurcaravan of met je eigen caravan komen.

Een staanplaats heb je vanaf € 10/dag.

LINDE | DOYON (Namen) | Doyon 19, Havelange. Coördinaten: 50°23'41.7" -N 5°08'37.4"E

Oude sepia postkaart als wegwijzer

Nog steeds rijden we door de provincie Namen. We steken de Maas over en kijken verwonderd naar hoe ze gestaag kronkelt tussen de heuvels die bol staan van de bossen. Door kleine dorpjes met prachtige stenen huizen komen we aan bij Doyon. We hebben nergens de exacte locatie van de *Tilleul de Doyon* kunnen vinden, alleen een oude sepia postkaart waar de linde groot en trots boven het kapelletje uittorent. We vragen de weg aan een klein vrouwtje. Ze haalt haar handen uit haar voorschoot en wijst ons waar we moeten zijn. 'Dat het echt de moeite is', roept ze ons nog na.

We volgen de wit-rode markeringen van de GR-route. Door een krakend gietijzeren hekje gaat het pad door een smalle dreef met Amerikaanse eiken. Twaalf zijn het er, zes aan elke kant. Op een stompe heuvel naast de 11de-eeuwse kapel van Saint-Nicolas staat de oude

Hier stapten vroeger pelgrims over de kleine paden naar Santiago de Compostela.

linde. Grote stalen spankabels ondersteunen haar takken. De helft van de stam is verdwenen en verrot, maar zelfs dan is de boom nog een dikke mastodont. De linde is waarschijnlijk in 1660 geplant en is uitgegroeid tot een levend monument. Maar ze heeft het zwaar te verduren. Sommige takken hebben al lang de strijd opgegeven en hangen stil te wachten tot een windstoot hen uit de boom blaast. Andere zijn groen en buigzaam en laten de hartvormige

blaadjes groeien alsof tijd op hen geen vat heeft. De oude linde van Doyon kruipt steeds meer in elkaar en komt al lang niet meer boven de elegante spits van het kapelletje uit.

De kapel van Saint-Nicolas deed in de late middeleeuwen dienst als hospitaal voor reizigers en pelgrims op weg naar Santiago de Compostela. Het is niet moeilijk om je hier de reizigers voor te stellen die over de kleine paden door het landschap wandelen.

We wandelen over het GR-pad langs de linde de velden in. Na een halfuurtje stappen kruipen we onder de prikkeldraad door en laten ons in het midden van de wei in het gras zakken. De wind laat de bomen ruisen en af en toe valt er wat regen, maar koppig blijven we zitten tot de zon weer begint te schijnen. Als uiteindelijk de warme stralen weer vanachter de wolken tevoorschijn komen, eten we onze picknick met een eersteklas uitzicht. ►

VERTES FEUILLES

Na een lange dag vol bomen en verhalen kunnen we geen betere plek bedenken om de dag af te sluiten dan het restaurant Vertes Feuilles in het hart van het Pays des Collines.

Al 25 jaar heeft Pascal Martens hier een hotel en sinds 10 jaar houdt hij ook het restaurant open. Met een huisgemaakt aperitief van vierbloesem worden we verwelkomd. Een snelle blik in de open keuken laat ons al watertanden. 'Ik werk zoveel mogelijk met seizoensgebonden groenten en producten die traceerbaar zijn', vertelt Pascal. Hij toont ons een metalen plaatje met een code erop. 'Dit is de identiteitskaart van deze vis, zo kan je nagaan vanwaar hij komt en hoe hij is grootgebracht.' Veel van het garnituur komt rechtstreeks uit zijn moestuin. Daar groeien onkruid, groenten en kruiden vrolijk zij aan zij. 'Ik heb geen tijd om te wieden, maar zo lukt het ook prima.'

We eten echt heel lekker. Als voorgerecht krijgen we Schotse zalm geserveerd en het hoofdgerecht is een speenvarkentje dat we vroeger op de avond al op de barbecue hadden zien liggen.

Na dat fantastische restaurantbezoek kan je hier meteen onder de wol. Het ontbijt is al even heerlijk, met lokale en zelfgemaakte producten. Vanaf € 90 per nacht.

www.vertes-feuilles.be

Eik

STAMBRUGES
(Henegouwen)

Wandelen over de *Sentier de l'Étrange*: bit.ly/vreemdewandeling
Bois du Stamburges. Rue du Grippet, Stamburges. Parkeer hier je auto en wandel door het bos verder. Coördinaten: 50°29'55.0"N 3°43'07.6"E

1 iditianto velecabore perunte mporrum eicius mollupt atquis.
2 NemPid maxim quunda doluptam. Itasperum vellectur? Gita soluptatus elis rerchil.

Een gebedje voor kracht

Langs het Pays des Collines rijden we Henegouwen binnen. Het is zo'n prachtige streek om te wandelen en te fietsen dat we hier stoppen voor de wandeling *Sentier de l'Étrange*, of het Vreemde Pad, een naam die tot de verbeelding spreekt. In deze regio leven veel mythes en legendes over trollen, feeën en heksen. De kunstwerken van de hand van kunstenaar Watkyne die we op ons pad tegenkomen verbeelden deze magische wereld. We vertrekken in het dorpje Ellezelles en laten ons betoveren. De route loopt langs oude boerderijen en veldweggetjes met rijen knotwilgen, maar vooral,

“
De katholieke kerk kreeg de heidense gewoonte om oude bomen te aanbidden maar niet afgeleerd.

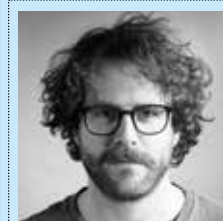
heuvel op en heuvel af. Ons lunchpakket eten we op in het Estaminet van het Ecomusée du Pays des Collines. Hier kan je nog bij een biertje je eigen boterhammen opeten.

Daarna rijden we naar Stamburges, niet ver van het natuurpark van de Scheldevlaktes in Bon-Secours, voor onze afspraak met onze laatste boom, een spijkerboom of *arbre à clous* in het Frans. In Wallonië en ook op andere plaatsen in Europa was het lang een heidense gewoonte om genezing te vragen aan eiken. En als we in het bos bij de kapel van Arconpuche aankomen, zien we dat die traditie nog steeds leeft. 'Al sinds de Galliërs hebben mensen bomen gebruikt wanneer ze ziek waren of pijn hadden', zo schreef Jean Chalon. 'Met een spijker wreef men langs de pijnlijke plek. 's Nachts ging men dan zonder getuigen naar de eik en hamerde de spijker in de stam, begeleid door enkele ave maria's.' Of mensen nagelden een kledingstuk van de zieke tegen de boom in de hoop op genezing.

De katholieke kerk kreeg de heidense gewoonte om oude bomen te aanbidden maar niet afgeleerd. Daarom zie je in veel oude bomen een klein Mariakapelletje

PRAKTISCH

Reporter Teun De Voeght stapte langs bomen in

WALLONIË

We gingen wandelen op verschillende plekken in Wallonië. De verplaatsingen tussen de verschillende dorpen maakten we met de auto, maar je zou er ook perfect een e-bikevakantie van kunnen maken.

ERHEEN

Auto: zo'n twee uur rijden van Brussel naar Robertville.

ETEN EN DRINKEN

1 **La Fermette**
Rue du Château - Ferme 30, Falaën - www.lafermette.be
Eenvoudig en erg lekker. Reken op een € 40.

2 **Vertes Feuilles**
Avenue des Hauts 18, Saint-Sauveur - www.vertes-feuilles.be
Pascal zal je verrassen met een eerlijke, overheerlijke keuken. Vanaf € 50 voor een driegangenmenu.

3 **Estaminet Ecomusée du Pays des Collines**
Plada 6, Ellezelles - www.ecomusee.eu
Dat zulke plekken nog bestaan. Lekkere streekbiertjes.

SLAPEN

4 **River Lodge Hotel Insolite**
Rue du Meunier 2A, Maredret - www.riverlodge.be
Prima hotel langs het water met een prachtig uitzicht. Tip: vraag even de kamerthema's na, die variëren van 'Titanic' tot 'Ice Age', en de inrichting is navenant. Vanaf € 125 per nacht.

5 **Green Loft**
Rue d'Aulnoit 13, Ellezelles - www.greenloft.org
Edmée Hooghe verwelkomt je op haar gerenoveerde boerderij met fruitgaard. Je huurt er een vakantiehuisje, maar krijgt 's ochtends wel een lekker lokaal ontbijt geserveerd. Vanaf € 185 per nacht inclusief ontbijt.

MEER INFO

- plainesdescaut.be: over het Natuurpark van de Scheldevlaktes, met activiteitenkalender
- walloniebelgie.toerisme.be: wandelinspiratie en andere toeristische tips voor heel Wallonië

Meer reisverhalen op pasar.be/uitstappenenvakanties